საქართ. მემარცხენე სოციალფედერალისტთა ხარევოლიუციო პარტია — მთავარ კომიტეტის ორგანო

ტრიბუნა

ყოველდღიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი „ტრიბუნა“ თვიურად ღირს 100,000 მ. სამგლოვიარო განცხადება პირველ გვერდზე 500,000 უკანასკნელზე 300,000 მ. განცხადება 10.000 მ. ნონპარელის სტრიქონი. კანტორა ღიაა დილის 8—3 ს. რედაქტორის ნახვა შეიძლება 10—12 ს. რედაქციის მისამართი—ტფილისი სასახლის ქუჩა № 6, ფოსტისყუთი № 190, ტელეფონი 10—34.

ტფილ. ფასი 50ას მან. ▭ პროვინც. 5000 მან.

№ [illegible]

სამშაბათი, დეკემბრის 12 1922 წ.

ქალ. ტფილისის ალმასრულებელი კომიტეტის სამართველოს განყოფილება ამით აცხადებს,

რომ ტფილისის ქალაქის მ. ღ. მილიციის თანამშრომელთათვის

საჭიროა ფრიად სასწრაფოდ დამზადდეს:

700 ცალი ნაბდის ქურქები, აგრეთვე 700 წყვილი ბოტინკები.

ვისაც შეუძლია 700 ცალი ქურქისათვის საჭირო რაოდენობის კარგი ხარისხის ნაბდისა და 700 წყვილი ფეხსაცმლის მიწოდება, ვსთხოვ განცხადდეს სამმართველოს განყოფილებაში, ლ. ქუმბაძის ქ., ყოფ. ველიამინოვის, № 7, და თან წარმოადგინოს შესაფერი ნიმუშები ნაბდისა და ბოტინკებისა.

3—3 208 ტფ. ალმასკომის სამმართველოს განყოფილება.

ლოზანას „მეთვალყურე“

საერთაშორისო კონფერენციების კულისები და იქ შექმნილი კომბინაციები გადამწყვეტი გავლენის მქონეა კონფერენციათა ოფიციალი სხდომების. კულისებში ხდება პოლიტიკური ბირჟის ცხოველი ფუსფუსი, აქ სწყდება უმთავრესი საკითხები.

ამას წინათ, როდესაც ლოზანის კონფერენცია ჯერ კიდევ მოწვეული არ იყო და დარდანელის ირგვლივირაზმებოდა სამხედრო ძალები, როდესაც ჯერ კიდევ ამერიკიდან ატლანტის ოკეანეში ახლო-აღმოსავლეთიდან არ გამოცურა კრეისერებს ჩვენ ვწერდით, რომ ახლო აღმოსავლეთში შექმნილი მდგომარეობა არ შეიძლება გადაწყვეტოს მხოლოდ ევროპის კაპიტალის წარმომადგენელთა ყრილობამ, რადგან ამერიკის შეერთებული შტატების ინტერესიც მჭიდროდ დაკავშირებულია ახლო აღმოსავლეთის საკითხთან.

დღეს უკვე ფაქტია, რომ ამერიკამ არა ოფიციალური „მეთვალყურე“ გამოგზავნა ლოზანაში, რომელიც გარკვეული სიურპრიზების წინაშე აყენებს ევროპას დიპლომატებს.

მესოპოტამიის ნავთის საკითხის ირგვლივ შექმნილმა ქიდილმა უკვე იმსხვერპლა ორი კაბინეტი და დღესაც ამავე საკითხის ირგვლივ ამერიკის „მეთვალყურე“ ლირდ ფორმის შექმნილ ქიდილს ლოზანის კონფერენციაზედ... ნავთის წყაროების ძებნა და მის ირგვლივ გამართული ქიდილი საერთაშორისო პოლიტიკაში ცნობილი იქნება მკითხველისათვის.

დღეს ნავთის წყაროების 70 პროცენტი ამერიკის ხელშია, მაგრამ იგი კიდევ ნავთის წყაროებისათვის იბრძვის. და კიდეც ილებს იგი მოსულის ნავთის 15 პროცენტს.

საერთოდ ამერიკა რომელმაც მხოლოდ „მეთვალყურე“ გამოგზავნა, ლოზანაში ცდილობს გადამწყვეტი როლის შესრულებას საკითხების გადაწყვეტაში. როგორც გვატყობინებენ რადიო დეპეშები ამერიკის „მეთვალყურე“ თანდათან აქტიურ მონაწილეობას იღებს ლოზანას კონფერენციის მუშაობაში.

ნათელი რომ გახდეს ამერიკის „ნეიტრალური“ პოლიტიკა, ამისათვის ზედმეტი არ იქნება მოვიგონოთ ახლო წარსულის სურათები ამერიკის იმპერიალიზმისა. მსოფლიო ომის პროცესში, როდესაც გერმანიის ჰეგემონიის აჩრდილი აშინებდა ევროპის ქვეყნებს, ამერიკაც არ იყო ამ მოვლენით მოსვენებული, რადგან გერმანიის გამარჯვებით მის წინ აღიმართება ძლიერი კონკურენცია და ხელს შეუშლიდა ამერიკანიზმის გეგმებს.

მკითხველს მოეხსენება, რომ თანამედროვე ამერიკა არ არის კიორგი ვაშინგტონისა და ბენიამენ ფრანკლინის ამერიკა რომელიც თავისუფლების დევიზით გამოდიოდა და დემოკრატიულ ლოზუნგებს აყენებდა. მაშინ ამერიკის პოლიტიკის საფუძველი იყო „ამერიკა ამერიკელებისათვის“, დღეს კი ამავე ამერიკის პოლიტიკის საფუძველია „მთელი მსოფლიო ამერიკისათვის“. ასეთია კაპიტალიზმის განვითარების ლოღიკური შედეგები.

ამ მოვლენი ევროპის განხორციელებას ეწინააღმდეგებოდა გერმანიის გაძლიერებული წარმოება, რომელიც ფიქრობდა ინგლისის განდევნას საერთაშორისო ბაზრებიდან. ცხადია ამერიკას მაზნ და უნდა დაესუსტა გერმანია და ინგლისის ისეთ მდგომარეობაში ჩაყენება, რომ მათ შორის ურთიერთ კონკურენციით გზა გაეხსნა ამერიკის კაპიტალს ევროპისა და აზიისაკენ. ამიტომ იყო, რომ ამერიკას ომში გამოსვლით დაეცა გერმანია, მაგრამ გერმანია დაეცა უფრო მეტად ვიდრე ეს სურდა ამერიკას.

ამერიკიდან გერმანია არა თუ ალარ გამოდგებოდა ინგლისის საწინააღმდეგო ძალად, არამედ გერმანიის ხარჯზედ ინგლისს კიდევ მეტად შეეძლო თავისი ჰეგემონიის განმტკიცება. მაშასადამე ამერიკას უნდა გამოენახა სხვა ძალა ინგლისის წინააღმდეგ. ასეთი ძალა იყო რუსეთი და საფრანგეთი, ამერიკა კიდეც შეუდგა ორივეს გამაგრებას და ინგლისის წინააღმდეგ დაპირისპირებას.

ამიტომ იყო, რომ საფრანგეთმა მთელი რიგი გამარჯვებას მიაღწია ინგლისის მიმართ ამერიკის დახმარებით, ამიტომ იყო, რომ ხდებოდა საფრანგეთის მრეწველობის ამერიკანიზაცია და საფრანგეთისათვის ყოველმხრივი დახმარების მიწოდება ამერიკისაგან. ამიტომ იყო, რომ ამერიკის ვაჭრობის მინისტრი გუვერი კავშირს იქერდა რუსეთთან და პოლიტიკური რუსეთის დამხობით კონსერვებით უგზავნიდნენ ტრესტების სამშობლოს ბურჟუაზია. ამავე ბურჟუაზიის ინიციატივით შეიქნა ერთი ლიგა და ამავე ბურჟუაზიის ერთი ლიგიდან გასვლით არსებითად მოკვდა ეს ორგანიზაცია.

ვაშინგტონის კონფერენცია ცდა იყო ამერიკისა ევროპის სრული დამორჩილებისათვის, რომელმაც განიარაღებისა და ვალია „კარების“ პროექტი წარმოუდგინა ევროპის განაწამებ დიპლომატიას. ცხადია ამ პროექტის მიღება ევროპის სრულ დამორჩილებას გულისხმობდა ამერიკის კაპიტალის მიერ და ევროპის დიპლომატებმა ისევ უკან გადმოსცურეს ატლანტიის ოკეანე, რომ კანაში შეეხამებინათ პირობები გენუას კონფერენციისათვის.

გენუაშიაც ამერიკა არ მიიღებდა მონაწილეობას, რადგან გენუა არსებითად ევროპის ეკონომიურ აღდგენას ისახავდა მიზნად მაშინ, როდესაც ამერიკის მიზანს შეადგენს ევროპის ეკონომიურად დაცემა. ამიტომ ამერიკამ გენუაში მონაწილეობაზე ზრდილობიანი უარი განაცხადა.

ამერიკის პოლიტიკის ფიგურალური გამოხატვაა ის გარემოებაც, რომ გენუას კონფერენციისა და ლონდონის თათბირის მარცხით დასრულების შემდეგ ტრაგიულ მდგომარეობაში მყოფმა ევროპის დიპლომატებმა მიიღო ამერიკის ნოტა, რომელმაც მათ მოაგონა ვალების გადახდის საჭიროება.

ბალფურის ნოტა ინგლისის მოლაპარაკების დიდ მძიმე ამონაკვნესი იყო დავალიანებულ ევროპას.

დღეს, როდესაც ლოზანაში ახლო აღმოსავლეთის საკითხის გადაწყვეტისათვის იბრძვიან ლორდ კერზონი, მუსოლინი, ისმეტ ფაშა. ჩიჩერინი და სხვანი ამერიკის „მეთვალყურე“ კონფერენციის კულისებში საქმიოდ აქეთებს თავის საქმეს.

როდესაც რეაქციის გაერთიანების შესახებ ლაპარაკობენ არ უნდა დაივიწყონ, რომ ევროპის რეაქციას უპირისპირდება ერთი მხრით ამერიკა, ხოლო მეორე მხრით საბჭოთა რესპუბლიკები და ამავე დროს თვით ეს რეაქცია აღმოცენებულია კაპიტალიზმის დეკადენსის ნიადაგზე, როგორც პოლიტიკური კრიზისების ერთი სახეობა და არა როგორც ჯანსაღი მოვლენა აღმოცენებისა ევროპის ნორმალური სოციალურ-ეკონომიური პირობების მიერ.

„მეთვალყურის“ როლის შესახებ ახლო აღმოსავლეთის საკითხის ირგვლივ ჩვენ დაგვანახვებს ლოზანის კონფერენციის შემდეგი სხდომები. ამერიკის პოლიტიკის გათვალისწინებისა და მისი ანგარიშების გაწევის გარეშე დღეს არ შეიძლება რაიმე პოლიტიკის შენება. ამერიკანიზმი ულევსი მტერია ევროპის კაპიტალიზმის და ეს თავის ჩრდილს ყოველგვარ საერთაშორისო პოლიტიკურ კომბინაციებში.

ხ. ამაღლობელი

ნარკვევი

ლოზანის კონფერენცია და რუსეთი.

რუსეთის დელეგაციის ლოზანის კონფერენციაზე გამგზავრებასთან დაკავშირებით, რუსეთის გარეშე საქმეთა სახ. კომისარს ამხ. გ. ჩიჩერინს, საუბარი ჰქონდა პრესის წარმომადგენლებთან. მოვიყვანთ ეს საუბარი შემოკლებით:

პირველად მოკავშირეებს აზრად ჰქონდათ ახლო-აღმოსავლეთის საქმეთა შესახებ კონფერენცია ურუსეთოდ მოეწვიათ. ჩვენ იმთავითვე მოვითხოვეთ, რათა ახლო აღმოსავლეთის პრობლემების გადაწყვეტის დროს სრული მონაწილეობა მიგვეღო. მოკავშირენი თან და თანობით თმობდნენ: პირველად მათ ნება დაგვრთეს რუსეთს სრუტეების საკითხების დისკუსიაში მონაწილეობისა; შემდეგ, ენერგიულ მოთხოვნილებათა გავლენით მათ განაცხადეს, რომ რუსეთი მონაწილეობას მიიღებს არა მარტო დისკუსიაში, არამედ საკითხების გადაწყვეტაშიც და უფლება ექნება მასთან დაკავშირებული კითხვების დასმისა. მოკავშირენი ალბად კიდევ მეტ დათმობაზე წავიდნენ. სრუტეების საკითხი გადაცემულია გადასაწყვეტად ტერიტორიალურ და სამხედრო საკითხების კომისიაზე.

რუსეთის დელეგაცია სავსებით იხელმძღვანელებს რუსეთის მშრომელთა ინტერესებით; ის არ დაუშვებს, რომ რომელიმე საკითხი რუსეთის გარეშე იქმნეს გადაწყვეტილი და ხელს არ მოაწერს არც ერთ დადგენილებას, რომელიც მიუღებელი იქნება ჩვენი კანონიერი უფლებებისა და სასიცოცხლო ინტერესებისათვის. რუსეთის დელეგაცია აგრეთვე არ დაიცდის კარებს უკან, სანამ მოკავშირენი ითათბირებდნენ კონფერენციის ბინაში.

რუსეთის დელეგაციას არ გამოუჩენია ამიტომ სიჩქარე ლოზანაში ჩასასვლელად და არ ეცდება იქ სხვა სახელმწიფოთა ადრევე ჩასვლას. მიწვევის დროს გვამცნობდნენ, რომ დისკუსიის დაწყების დატა ადრევე იქნებოდა ცნობილი; მაგრამ დღემდე ამისა ჩვენთვის ამის შესახებ არა უცნობებიათ. გაზეთებიდან გავიგეთ, რომ კონფერენციამ დაიწყო მუშაობა და ამორჩეულ იქნა კომისიები. ამიტომ რუსეთის დელეგაცია ახლო დღეებში აპირებს გამგზავრებას. ის ახლაც არ იჩქარის. მას, რაც ურუსეთოდ გადაწყდება, ფაქტიურად ძალიან მცირე მნიშვნელობა ექნება. როგორიც არ უნდა იყოს, შეთანხმება მოკავშირეთა ახლო-აღმოსავლეთში სერიოზული და ხანგრძლივი მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება, თუ მასში რუსეთი მიიღებს მონაწილეობას. თუ ჩვენი დელეგაციის ჩასვლამდე მიღებულ იქნა რაიმე გადაწყვეტილება და ის მოხდარ ფაქტის წინაშე დაგვაყენებს, მაშინ მხოლოდ არცნობა ჩვენ მიერ ამ მოხდარი ფაქტისა საკმაო იქნება იმისათვის, რომ ის არამომხდარად ვაქციოთ.

საბჭოთა რუსეთის პოლიტიკა მშვიდობიანობით ხელმძღვანელობს და ამიტომ სრუტეების საკითხი აუცილებლად ისე გადაწყდეს, რომ უცხოეთის სამხედრო გემებს არ მიეცეთ შეძლება სრუტეში გასვლა. ყველა სახაპირო სახელმწიფოთა ინტერესი მოითხოვს სრუტეების დახურვის პრინციპის გატარებას სამხედრო გემებისათვის. ოსმალეთის ხალხი არის მეპატრონე მარმარილოს ზღვის, ბოსფორის და დარდანელის არივე ნაპირისა და მისი ელემენტარული უფლებები თხოულობს, რომ ის ნამდვილი მეპატრონე იყოს თავის სახლში, რომ სრუტეები ცნობილ იქნენ იმათ, რათაც არიან, ე. ი. ოსმალეთის წყლებით და რომ მას უფლება მიეცეთ მიიღოს ყოველივე ზომები სრუტეების დასაცველად. ეს სასიცოცხლო ინტერესები ოსმალეთის ხალხისა სავსებით ეთანხმებიან მშვიდობიანობის და სიწყნარის ინტერესებს შავს ზღვაზე. რუსეთის მშრომელი მასსები სავსებით უთანაგრძნობენ ექსპლოატაცია ქმნილ და დაჩაგრულ ხალხებს, რომლებიც ბრძოლას აწარმოებენ თავისი დამოუკიდებლობისა და თავისუფალი განვითარებისათვის. ამ პრინციპების საფუძველზე აგებული ურთიერთობა რუსეთსა და ოსმალეთს შორის.

ცარიზმი ახლო-აღმოსავლეთში მოქმედებდა უხეში ძალით და მოყიდვის გზით, ზოოლოგიური ნაციონალისტური ინტრიგების აღგზნებით და შეურაცხყოფილ და საზიზღარ საეკლესიო რელიგიოზურ განწყობილებების და მისწრაფებების დახმარებით. საბჭოთა რუსეთი მოქმედებს სრული ჰარმონიით სრუტეების მეპატრონის ოსმალეთის ხალხის სასიცოცხლო ინტერესებთან, ხელს უწყობს მის თავისუფალ განვითარებას, დამოუკიდებლობის და ეროვნულ თვით გამორკვევას.

ახლო-აღმოსავლეთის საკითხებში ცენტრალური და უმნიშვნელოვანესი ადგილი სრუტეების საკითხს უჭირავს. აქეთ იყო მიმართული დასავლეთის სახელმწიფოთა, გერმანიის და ცარიზმის რუსეთის ყურადღებაც.

ლოზანის კონფერენციის მომენტში ახლო-აღმოსავლეთი იმ სურათს უკვე აღარ წარმოადგენს, რომელიც წინეთ იყო. ოსმალეთის ხალხს აღარ სურს დარჩეს დიდ სახელმწიფოთა მიოფილი პოლიტიკისა და მათი კაპიტალისტური ექსპლოატაციის ობიექტად. გერმანია უკვე აღარ არის მათ შორის, რომლებიც მეტოქეობენ ნადავლის განაწილებაში აღმოსავლეთში. საბჭოთა რუსეთმა იმას დამოუკიდებლად საწინააღმდეგო მიზანი დაისახა, რომელიც დასავლეთის იმპერიალისტურ სახელმწიფოებმა დაისახეს და რომელიც ცარიზმს ჰქონდა დასახული. ახლა, როდესაც ოსმალეთის ხალხს სურს თვით გახდეს თავის პატრონი, მთელი დავა იმაშია, დარჩება თუ არა ოსმალეთი დამონებულ ქვეყნად, თუ გახდება თავისუფალი და დამოუკიდებელი. გარემოებათა მიხედვით, მყარდება ფაქტიური მეგობრობა ოსმალეთის ხალხისა და რუსეთის მშრომელთა რესპუბლიკის მოქმედებებს შორის.

უკანასკნელის პოლიტიკა განისაზღვრება ხალხთა თვითგამორკვევის პრინციპით და მშვიდობიანობის დამყარების სურვილით. სწორედ ამიტომ,—დაასრულა საუბარი ამხ. ჩიჩერინმა,—არავითარ გადაწყვეტას ახლო აღმოსავლეთის საკითხისას ფაქტიური ძალა არ ექნება, მასში რუსეთის რესპუბლიკის მონაწილეობის მიუღებლად.

არჩილ ჯორჯაძე

(მცირე მოგონება დიდ-კაცზე)

ბედნიერებაა ჩემის მხრით, რომ ასეთ მცირე მოგონებაში ვიხსენიებ ქართულ ეროვნულ საკითხის კაპიტალურ წარმომადგენელს და ძლევამოსილ მუშაკს მარად ბრწყინვალე არ. ჯორჯაძეს.

სპეტაკ არჩილის ხსენებაზე ვფიქრობ ყველა ქართველს, რომელსაც სწამს თვისი ეროვნული მეობა,— არ გამხდარა „იანიჩარი“ და პირად ანგარებისათვის არ ჰფიქრობს სამშობლოს გაჰყიდვას, გული აუტოკდება, სული შეუშფოთდება საკუთარი ყოფა განცხრომა დაავიწყდება და სამშობლოსთვის თავდადება მოენატრება.

წარმოიდგინეთ ტაძარი. რომელსაც ჟამთა უკუღმართობის გამო მრევლნი-მლოცველნი განრიდებოდენ, მაგრამ ერთი უცნაური სანთელი ამ მიტოვებულ სამლოცველოში არ ჰქრებოდა, მარად ენთო!..

არჩილი აი, ასეთ სანთლად აინთო ქართულ ეროვნულ ტაძარში რუსის იმპერატორის უღელ ქვეშ გმინვის და საქართველოს აპოლიტიკურობის ჟამს.

არჩილს მრევლი მლოცველნი არა ჰყავდა, მაგრამ ზე კაცის ცეცხლებრ მოწოდებამ მრევლი მყისვე შეჰკრიბა... სულ მალე არჩილმა ძლიერი ეროვნული ლაშქარი შეჰყარა თვით დაიპყრა ეროვნული დროშა და თავგანწირული ექვეთა იმათ ვინც საქართველოს უარჰყოფდა, სიკვდილ სასიცოცხლო ომი გაუმართა რუსის მონარქიას, რომელიც საქართველოს წაშლას და სიკვდილს ჰლამობდა.

ეროვნული ლაშქარი გაიზარდა არჩილმა ეროვნული მრწამსი ყველა ურწმუნოს მიაღებინა, სარდალი, ბუმბერაზ-მებრძოლი ფიზიკურად მოიქანცა შეუწყვეტელ ბრძოლაში მაგრამ არ გაჰქრა, იმ „სანთელმა“ მარადიული წვა დაიწყო უტკბეს სამშობლოს სამსხვერპლოზე!.. არჩილი ხორციელად დავკარგეთ, მაგრამ არჩილი მკვდრეთით აღსდგა, ვინაიდან ჩვენში გაიმარჯვა ეროვნულმა მრწამსმა სამშობლო ყველამ იწამა, ყველამ იგრძნო გარეშეთა უღელი და მჩაგვრელობა.

და სანთელი არჩილისა, რომელიც იწვის უცნაურად, მაგრამ კი არ იწვება მანამდის არ დაიწვება, მანამდის გვინათებს ჩვენ გზას უმთვაროდ, სანამ საქართველო არ გაჰქრება ამის თავდები თვით არჩილის მარად თვითნთებელი სანთელია. ეს სანთელი იდუმალ ნაპერწკლებს ისვრის და ლაპლაპებს, მაშინ, როცა სამშობლო მონობაშია.., აი. ასეთი სანთელი კაცი, მქონდა მე ბედნიერება, პატივცემულო მკითხველო, პირადათ მენახა, არა თუ მენახა, არამედ კიდეც მევლო მასთან.

სათათბიროს არჩევნები ახალი დამთავრებული იყო, არჩილი თბილისში „პალე როიალის“ სასტუმროში სცხოვრობდა ქართველი ერისთვის რუსის მეფის რეჟიმის მიერ თავგატეხილ დიმ. ყიფიანის ბიოგრაფიას სწერდა.

ახალგაზრდობა აღტაცებული იყო ამ ბიოგრაფიის კითხვით, ვინ არ ნატრობდა მაშინ არჩილის დანახვას, და მის ზესთა ბუნებრივ საუბარის მოსმენას.

პატივცემულ არ. ჯ—შვილთან ხშირად მოსულან ახალგაზრდები, (განსაკუთრებით ქართველი გიმნაზიელები), რომლებიც ჰკითხულობდენ რა ავადმყოფ არჩილის ამბავს ჰნატრობდენ მის ერთ დანახვას.

არჩილი ამ დროს უკვე ავადმყო-

ფობდა, საზიზღარი ჰლექი კბილებ დადრეჯილი დამდგარიყო მის წინ. მაგრამ არჩილი ოდნავადაც არ ჰკრთებოდა ამ რეალ აჩრდილის წინაშე და ამაყად, შეუპოვრად იდგა იშვიათად სტრატეგიით განსჰვრეტილ ეროვნულ პოზიციებზე. პოზიციებზე ვამბობ, ვინაიდან ამ დროს არჩილი ოპოზიციიდან უკვე პოზიციებზე გადავიდა.

მე პატარა ბიჭი თითქმის ყოველ დღე დავდიოდი არჩილთან. პირველ მოსვლისას მივადექ ნომერს „პალე როიალში“ და დამტვრეულ რუსულით ვიკითხე არჩილი აქ სცხოვრობსთქო.

არ მოეწონა არჩილს „ეს რუსული“ და მითხრა: „ქართული უფრო კარგათ გეცოდინება და რატომ ქართულად არ იკითხეო“ გავნცვიფრდი, მე მეგონა რუსული ღმერთის ენა იყო, თუ მის გარდა სხვა ენით გამოჩენილ ადგილს ლაპარაკი შეიძლებოდა ეს ვერ წარმომედგინა. ტფილისი გარუსების ქარ ცეცხლში იყო გახვეული. ჩვენი საზოგადოება რუსულად მოუბრობდა. არჩილი რომ დიდებული კაცი იყო ეს გამეგონა და ვფიქრობდი, დიდებულ კაცთან როგორ შეიძლება ქართულად დალაპარაკება, რომელიც სოფლის და სამზარეულოს ენა არისთქო.

მე პატარა ბიჭი, რომელსაც არავითარი შთაბეჭდილება არ შემეძლო მომეხდინა ვისმეზე, იშვიათ ინტერესით მიმიღო არჩილმა. მომათხრობია ჩემი საკუთარი ბიოგრაფია, ორი სამი სიტყვა მითხრა საქართველოზე და ა. ფრონელის წიგნი მაჩუქა.

უცნაური მოვლენა იყო ეს 14—15 წ. ბიჭის ცხოვრებაში. შემიყვარდა საქართველო და ქართული.

ამის შემდგომ მე ყოველ დღე ვეახლებოდი არჩილს, თუ დრო მექნებოდა, იგი დამისვამდა თავის ლოგინთან (იმ ხანებში იგი მუდმივი მწოლარე იყო) და მესაუბრებოდა ისე, როგორც ვინმე ჭკუა-ნაყარ კაცს. მე მანცვიფრებდა ასეთი თავაზიანობა და მზად ვიყავი არჩილისათვის მუხლებზე მეკოცნა. ერთხელ მომიყვა 832 წ. ამბოხების ამბავი და გამაცნო დიმიტრი ყიფიანი.

სამწუხაროდ ეს ძვირფასი ამბები რომელიც მე ზეპირმა მომითხრო ახალგაზრდობისა გამო დღემდის არ დამიფასებია. მხოლოდ დღეს ვფიქრობ მათ აღდგენას.

არჩილი თითქმის მუდამ მარტო იყო და მწოლიარე სწერდა. მისი ხშირი მნახველი იყო არ. ჯ—შვილი. სასტუმროს მოსამსახურეებს, რომელთაც არჩილის ფასი არ ესმოდათ არჩილი დიდათ უყვარდათ, როგორც იშვიათ თავაზიანობის და ჯენტლმენი ევროპიელი კაცი. თავის დღეში ის არ დაუძახებდა ლაქიას იმ კილოთი და იმ ენით, როგორც ეს იმ დროს მიღებული იყო.

დეკემბრის თვე იდგა, დილიდან თოვდა შეუწყნარებლივ. მე უპალტოოთ ვიყავ. სიცივისგან ქართულად მობუზული შევედი არჩილთან. მის ნომრიდან ისიც იყო შ. მიქელაძე გამოდიოდა, რომელიც აგრეთვე ყოველ დღე ნახულობდა არჩილს. შესვლისთანავე მომაპყრო ყურადღება, ავადმყოფი კაცი წარმოდგა, გადმოიღო გარდერობი, ამოიღო თბილი შარფი გამახვია და მითხრა:

„ჯერ-ჯეროობით გაიჭირე. მერე პალტოსაც გიშოვიო:“ კიდევ უფრო გავოცდი, ასეთი კაცი აბა სად უნდა მენახა მე 14—15 წ. ბიჭს და ან სად იქნებოდა საქართველოში ამისთანა მეორე არჩილი!..

ერთხელ არჩილთან წიგნებით შევედი, მაშინვე ახალგაზრდობის სწავლაზე დამიწყო ლაპარაკი: „ახალგაზრდობამ ბევრი უნდა ისწავლოს. შენ იბეჯითე და აქაურ სასწავლებელს როცა დაასრულებ ვეცდებით ევროპაში გაგზავნოთო მითხრა მე სხვათა შორის. ამ დღესვე მომცა 3 მანეთი სხვა და სხვა წიგნების შესაძენად. უსაზღვროდ შემიყვარდა არჩილი. მასზე ველაპარაკებოდი ყველა ნაცნობს და იმაზე დიდ კაცად სამყაროში არავინ წარმომედგინა.

ბოლოს როცა გავთამამდი, არჩილს ვჰკითხე: „ბატონო საქართველო როდის უნდა განთავისუფლდეს?“

„ჩემო პატარა ქართველო, როცა ყველა ქართველი გაქართველდება, როცა მშრომელი ხალხი ამოქმედდება საქართველოს შეიცნობს ჩვენ მაშინ თავისუფალი ვიქნებით“—რას ჰნიშნავს ბატონო სიტყვა „გაქართველდება“, განა ახლაც ყველა ქართველები არ არიან?

— „გაქართველება“ იმას ჰნიშნავს ჩემო პატარა ქართველო, რომ საქართველოს ემსახურონ, მისი წარსული შეიგნონ და თავისთავი დააფასონ, ჯერ კი ეს არ მომხდარა; სამშობლო ენას პატივს ვერ სცემენ, როცა ეს მოხდება მაშინ ჩვენც თავისუფალი ვიქნებით“.

შემდეგ წყნარ, მაგრამ უცნაურ ენით, ენა რომელიც არ იყო ისეთი, რომელზეც იტყვიან „ენა წყლიანიო“, მაგრამ რაღაც იდუმალ ძალით იტაცებდა თქვენ სმენას და ელექტრონად დაგირბენდათ მთელ არსებაში—დაიწყო ლაპარაკი დიმიტრი ყიფიანზე და 832 წ. ამბოხებაზე.

ვეცდები შემდგომ წერილ-მოგონებაში დიდი კაცის ეს ნაამბობი აღვადგინო და წარმოგიდგინოთ.

ირ—დი.

ლოზანას კონფერენცია

ისმეტ-ფაშას უკმაყოფილება

რომი 10 დეკ. ისმეტ-ფაშამ პრესის წარმომადგენლებს განუცხადა, რომ ის არ არის კმაყოფილი კონფერენციის მსვლელობით და რომ მან გადასწყვიტა უფრო დაჟინებით მოითხოვოს „ნაციონალური აღთქმის“ პრინციპის განხორციელება.

ლონდონის თათბირი

სულიერი განწყობილება ლონდონში

ჰანოვერი 10 დეკ. ლონდონში კონფერენციის გამო სულიერი განწყობილება ოპტიმისტურია. ლონდონის სიტის წრეები გერმანიის ახალ მთავრობას სთვლიან საქმიან პირებისაგან შემდგარ მთავრობათ, რომელთან შესაძლებელია შეთანხმების მიღწევა, როგორც საკონტრიბუციო, ისე საკავშირთაშორისო ვალების საკითხთა.

იაპონიის მოთხოვნა

ჰანოვერი 10 დეკ. იაპონიამ მოითხოვა მისი დაშვება ლონდონის თათბირზე.

ამერიკის მონაწილეობის საკითხი

ჰანოვერი 10 დეკ. მიუხედავად იმისა, რომ ამერიკელი ელჩი იმყოფება ამ ჟამად ინგლისში, ამერიკას ჯერ არ გამოუთქვამს ლონდონის თათბირზე მონაწილეობის მიღების სურვილი.

პუანკარე და მუსოლინის ჩასვლა

ჰანოვერი 10 დეკ. 8 დეკემბერს საღამოს ლასტერის თანხლებით ჩავიდა ლონდონს პუანკარე. მოელიან მუსოლინს, რომელმაც პარიზში გავლის დროს პრესის წარმომადგენლებს განუცხადა, რომ ის თათბირზე წარადგენს ახალ პროექტს საკონტრიბუციო და საკავშირთაშორისო ვალების ჩქარ გადასაწყვეტად.

წინასწარი მოლაპარაკება

ჰანოვერი 10 დეკ. 8 დეკემბერს ინგლისის და ბელგიის პრემიერთა შორის მოხდა აზრთა გაცვლა-გამოცვლა ლონდონის თათბირზე განსახილველ საკითხების შესახებ. ბონარ-ლოუს თათბირი ჰქონდა აგრეთვე პუანკარესთან.

თათბირის გახსნა

ბორდო 10 დეკ. 9 დეკემბერს, 11 ნახ. საათზე გაიხსნა პრემიერების თათბირი. თათბირზე მონაწილეობას იღებდნენ მხოლოდ ბონარ-ლოუ, მუსოლინი და ფენიქსი.

ერთიანი ფრონტი კონფერენციაზე

მოსკოვი 11 დეკ. გაზეთი „ენიგიუმი“ ეხება რა მოკავშირეთა ერთიან ფრონტის შექმნის სურვილს (გამოტოვებულია)... სწერს: „ფაქტიურად აქამდი ერთიანი ფრონტი არსებობდა მხოლოდ ოსმალეთსა და რუსეთს შორის. ჩვენ დარწმუნებული ვართ რომ ეს ფრონტი შეურყეველი დარჩება, ვინაიდან მისი სიმტკიცისაგან დამოკიდებულია კაცობრიობის ბედი.

ქრისტიანთა უფლებები ოსმალეთში

მოსკოვი 11 დეკ. სტამბოლიდან მოსულ ცნობის თანახმად ინგლისის მთავრობამ აღუთქვა ქრისტიანთა წარმომადგენლებს, რომ ყველა ქრისტიანებს ისეთივე უფლებები ექნებათ, როგორიც აქვთ ოსმალებს. ქრისტიანების წარმომადგენლებმა მთავრობის ასეთი განცხადების გამო გამოსთქვეს სრული კმაყოფილება.

ლოზანას კონფერენციის მუშაობა

მოსკოვი 11 დეკ. ლოზანას კონფერენციის მუშაობა შეწყვეტილი იქნება 23 დეკემბრიდან 3 იანვრამდე, ვინაიდან კერზონი და ზოგიერთი დელეგატები შობისთვის მიემგზავრებიან სახლში. ექსპერტები განაგრძობენ მუშაობას.

ისმეტ-ფაშის შვიდი მუხლი.

ლოზანა, 10 დეკ. სრუტეების კომისიის საღამოს სხდომაზე ჩიჩერინმა გააფრთხილა რუმინია, რათა ის არ გახდეს მეორე საბერძნეთი და არ ითამაშოს დასავლეთის სახელმწიფოების იარაღის როლი. მან მოითხოვა რეჟიმი, რომელიც აღიარებს ოსმალეთის დამოუკიდებლობას.

იაპონიის წარმომადგენელი ბარონი გაიაჟი შეუერთდა ამერიკის თვალსაზრისს კარების ღიაობის პოლიტიკის შესახებ.

ლორდ კერზონმა, ჩიჩერინის წინადადების საპასუხოდ, წინადადება მისცა ოსმალოებს გამოეთქვათ თავიანთი აზრი მათი წინადადების რამდენიმე მუხლებზე. ისმეტ-ფაშამ განაცხადა, რომ არც ერთ სხვა სახელმწიფოს, გარდა ოსმალეთისა, კონფერენციაზე უფლება არ აქვს წართმეული თავის საკუთარი საჭიროება ქალაქის დაცვისათვის. სრუტეების ოკუპაცია აძლევს უდიდეს უპირატესობას ხმელთა შუა და შავ ზღვაში მებრძოლ სახელმწიფოებს, რომლებიც პირველნი ჩაიგდებენ ხელში სრუტეებს და ამ რიგად, დემილიტარიზაცია იქნება უბრალო

მთავარ კომიტეტის გაფართოებული სხდომა.

ამხ. სიმონ ხუნდაძის სიტყვა.

(გაგრძელება)

ამხანაგებო! ის მოხსენება, რომელიც ამხ. თიდო ლონტმა წაიკითხა საერთაშორისო მდგომარეობის შესახებ საკითხის მხოლოდ ერთს მხარეს ეხება, სახელდობრ ეკონომიურს. ამ მხრივ საერთაშორისო მდგომარეობის განხილვა მეტად საინტერესოა, მაგრამ იგი საკითხს სავსებით ვერ ამოსწურავს. თქვენ დაგრჩებათ მთელი რიგი საერთაშორისო კითხვებისა განუხილველი, რომელნიც მოითხოვენ გადაჭრილ პასუხს. ასეთია მაგ. საერთაშორისო ფაშიზმის პროლეტარიატის გაერთიანებულ ფრონტისადმი რევოლიუციის ტემპის საკითხები. ამ კითხვებს თქვენ ვერ ახსნით მარტო ეკონომიკის საზომით. საერთაშორისო რევოლიუციის განვითარების საკითხი შეუძლებელია ახსნილი იქმნეს მარტო ეკონომიური საზრისით—ამ მოვლენაში მთელი რიგს ფაქტორებისას აქვს თავისი შესაფერისი გავლენა, რომელნიც გარკვეულს მიმართულებას აძლევენ რევოლიუციის მიმდინარეობას. ამიტომ მე შევეცდები საკითხის პოლიტიკური მხარეს მივაქციო ეხლა თქვენი ყურადღება.

საერთაშორისო რევოლიუციის საკითხი ორი მხრით არის ჩვენთვის საინტერესო. პირველი მომენტი იმაში გამოიხატება, თუ რამდენად ანადგებს ის ჩვენ ეროვნულ ინტერესებს. ჩვენ ყოველთვის ვამტკიცებდით და დღესაც ვამტკიცებთ რომ პატარა და ჩამორჩენილ ერთა ბედი ღრმად არის გადაჯაჭვული საერთაშორისო რევოლიუციის ინტერესებთან. ჩვენ ვამბობდით, რომ ერთა განთავისუფლების ერთად ერთი თავდები არის სოციალისტური წყობილება. თანამედროვე კაპიტალისტური მეურნეობა თავისი ფინანსიურ კაპიტალსა და იმპერიალიზმის სახით იმ წერტილამდე მივიდა, რომ მან დაკარგა ყოველგვარი შემოქმედებითი ენერგია და გამანადგურებელ ფაქტორად გადაიქცა. თანამედროვე კაპიტალიზმს ორი გზით აქვს შემოსავლის წყარო: ერთი მუშათა კლასის ყვლეფით—წარმოების პროცესიდან და მეორე ჩამორჩენილ და დამონებულ ერების ექსპლოატაციით — კოლონიებიდან. თანამედროვე კაპიტალიზმს უკოლონიოდ არსებობა არ შეუძლია. ეს არის მისი არსებობის წყარო. ამიტომ იმპერიალისტური ქვეყნები გაორკეცებული ენერგიით დაეძებენ სამეურნეო ტერიტორიებს ხელში ჩასაგდებად.

მდიდარი ტერიტორიების თავისი გავლენის ქვეშ დაყენებას იმპერიალისტური ქვეყნები ახერხებენ ორი გზით: ერთი პირდაპირი დაპყრობით—სრული კოლონიად გადაქცევის საშუალებით; მეორე შემთხვევაში პოლიტიკური დამოუკიდებლობა რჩებათ ქვეყნებს, ეკონომიურად კი სრული საწველი ფური ხდება იმპერიალისტური ქვეყნის. ასეთს მდგომარეობაში იმყოფებიან ნახევრად—კოლონიალური ქვეყნები (სპარსეთი, ავღანისტანი, ჩინეთი, ოსმალეთი). ფორმალურად მათ დამოუკიდებლობა და პოლიტიკური არსებობა აქვთ, ეკონომიურად — იმპერიალისტური სახელმწიფოების მონობაში იმყოფებიან. კაპიტალიზმი, რომელიც მოგებისა და წარმოების ექსპლოატაციის მიზნებით შეიჭრა ამ „დამოუკიდებელ“ ქვეყნებში, არ აძლევს მათ საშუალებას ეკონომიური აღორძინებისათვის. ქვეყნის სიმდიდრე და დოვლათი, წარმოების მოგება ამ ჩამორჩენილ ქვეყნებში კი არ რჩება რომ ხელი შეუწყოს მათს ეკონომიურ აღორძინებას, არამედ სხვადასხვა სახით ევროპის კონტინენტისაკენ მიეშურება. კაპიტალიზმი ყვლეფს ჩამორჩენილ ქვეყნებს, დამოუკიდებლად იმისა აქვთ მათ პოლიტიკური თვით არსებობა თუ კოლონიებს წარმოადგენენ და არ აძლევს მათ ეკონომიური აღორძინების საშუალებებს. ომამდი ექვს დიდ იმპერიალისტურ სახელმწიფოს 8 მილიარდ ოქროთი დირებული დოვლათი გამოქონდათ ჩამორჩენილ ქვეყნებიდან. ეს არის აშკარა და გარკვეული ყაჩაღობა რომელიც დაკანონებული არის იმპერიალისტებისაგან. ინგლისური გამოთქმა: „მე არ ვცხოვრობ ინდოეთში, მაგრამ მე ვცხოვრობ ინდოეთითო“, ნათლად ამოწმებს კაპიტალისტური ქვეყნების დამოკიდებულებას ჩამორჩენილ ქვეყნებისადმი.

კაპიტალიზმს უკოლონიოდ არსებობა არ შეუძლია. კოლონიები მისთვის საჭირო, როგორც ნედლი მასალის მიმწოდებელი როგორც გასაღებელი კაპიტალისტური პროდუქტებისა და როგორც ობიექტი უმოქმედოთ დარჩენილი კაპიტალის ასამოძრავებლად. ყველა ეს ფორმები ურთიერთობისა საშუალებას აძლევს კაპიტალს დაუსრულებლივ ყვლიფოს ჩამორჩენილი ქვეყნები. თავის მხრით ჩამორჩენილ ქვეყნებსაც არ შეუძლიათ ამ კაპიტალის დაუხმარებლად არსებობა. ამ ქვეყნებისათვისაც აუცილებელი საჭიროება ხდება დაწინაურებული სახელმწიფოების მაღალი ტეხნიკისა და კაპიტალის გამოყენება, მაგრამ კაპიტალიზმს ყოველთვის ახასიათებს მოგებისა და ექსპლოატაციის ტენდენციები. ასე რომ ჩამორჩენილი ქვეყნების პოლიტიკური აპარატი ხდება იარაღად და საშუალებათ ევროპის კაპიტალისათვის, რათა მას უფრო ენერგიულად მოახდინოს ექსპლოატაცია მათი სამეურნეო ცხოვრების. ამ მოსაზრებიდან ჩვენ ვხედავთ რომ თანამედროვე კაპიტალისტურს ეპოქაში შეუძლებელი ხდება ჩამორჩენილ ქვეყნის სრული აყვავება და ეკონომიური აღორძინება. ამას ვერ შესძლებს ვერც პოლიტიკური დამოუკიდებლობისა და საკუთარი სახელმწიფოს მოპოებაც, ეს შესაძლებელი იქნება მხოლოდ მაშინ, როდესაც თანამედროვე კაპიტალისტურ სისტემას შეცვლის მთელს მსოფლიოში ახალი სამეურნეო ფორმაცია, რომლის მთავარი მიზანი იქნება არა ზედმეტი მოგება და ექსპლოატაცია, არამედ ურთიერთ დახმარება და ტეხნიკის გაუმჯობესება. მანამ სანამ არსებობს კაპიტალისტურ ეკონომიკის საფუძვლებზედ აგებული სამეურნეო სისტემა თავისი კაპიტალისტური მოგების ტენდენციებით, ჩამორჩენილ ერებისა და საზოგადოთ ერთა სრულ თავისუფლებაზე ლაპარაკი ზედმეტია. ასეთ პირობებში კაპიტალი სხვადასხვა სახით ყოველთვის ახერხებს ერების გაყვლეფას. როდესაც ასეთი სისტემა დაემხობა და შეიქნება სოციალისტური მეურნეობა, სადაც თავისთავად მოკვდება კაპიტალისტური ექსპლოატაციის შესაძლებლობა.

საერთაშორისო რევოლიუცია არის ერთად ერთი გზა თანამედროვე კაპიტალიზმის აღმოსაფხვრელად, რომელიც ასე უწყალოდ ყვლეფს ჩვენს ერებს. გამარჯვება ამ რევოლიუციისა ნიშნავს ეროვნულ იდეალების რეალურად განხორციელებას, დამარცხება კი უფრო რამოდენიმე ათეული წლების უხამსი კაპიტალიზმისა და იმპერიალიზმის ბატონობას, ერების უფრო ჩაგვრასა და ყვლეფას. სოციალისტურმა რევოლიუციამ უნდა მოსპოს კაპიტალიზმი და ნიადაგი ჩაუყაროს ახალ სოციალურ ურთიერთობას. ეს არის ხანგრძლივი და მეტად მძიმე აქტების შედეგი. მაგრამ სხვა გზა ერების ხსნისა არ არსებობს. ამიტომ ვართ ჩვენ მხურვალე მომხრე მთელის ჩვენი არსებით საერთაშორისო რევოლიუციისა და იმ ორგანიზაციების, რომელნიც რეალურად გამოდიან რევოლიუციის ჩამტარებელ ძალად. იმიტომ გადავაჯაჭვეთ მთელი ჩვენი ბედი საერთაშორისო რევოლიუციას, რომ ის რეალურად ანადგებს ერების იდეალებს და იძლევა უტყუარ შესაძლებლობას თავისუფალი ეროვნული შემოქმედებისათვის. ეს არის ჩვენი პრინციპიალური დამოკიდებულება საერთაშორისო რევოლიუციასთან.

მესამე საკითხი, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს ჩვენთვის, ეს არის ის, თუ როგორს ფაზისში იმყოფება რევოლიუციონური მოძრაობა, როგორია ტემპი მისი მიმდინარეობისა. ეს საკითხი მეტად მნიშვნელოვანია და მთელ რიგ საერთაშორისო კითხვებთან არის დამოკიდებული. საკითხს ორი მხრით უნდა მივუდგეთ. ჩვენ ვართ აქტიური სოციალიზმის მიმდევრები და მისი კრიტერიუმი უნდა მოვიყვნოთ. მაგრამ ეს საზომი სრულებით არ ურიყოფს ობიექტიურ ძალების შესწავლის საჭიროებას; ჩვენთვის საკითხი ისმება ამ გვარად: რამდენად შესაძლებელია თანამედროვე ობიექტიურ გარემოებაში ნამდვილი აქტიური პოლიტიკის გატარება სოციალიზმის სასარგებლოდ; არის თუ არა ორგანიზაციულად ჩამოყალიბებული ის სუბიექტიური ძალა, რომელმაც უნდა გამოიყენოს თანამედროვე სოციალ-პოლიტიკური გარემოება რევოლიუციის გასამარჯვებლად. ამიტომ ჩვენ უნდა შევისწავლოთ თანამედროვე პირობების, როგორც ობიექტიური სოციალ-პოლიტიკური გარემოება, ისე მებრძოლი ძალების სოციალისტური ორგანიზაციების მდგომარეობა. პირველი საკითხის მხოლოდ ეკონომიური მხარე გადაგვიშალა მომხსენებელმა. როგორც ვხედავთ, საჭირო არის სხვა მხარეებსაც მივაქციოთ არსებითი ყურადღება.

როდესაც რუსეთში კომპარტიამ პოლიტიკური ძალა-უფლება ჩაიგდო ხელში და შემდეგ (1919 წ.) ჩამოყალიბდა კომინტერნი, მათ ერთი გარკვეული ხაზი ჰქონდათ საერთაშორისო რევოლიუციის შესახებ: მათ სწამდათ დღეს თუ ხვალ ევროპის პროლეტარიატი პოლიტიკურ ძალა უფლებას ხელში ჩაიგდებდა და კისერს მოუგრეხდა კაპიტალიზმის არსებობას. კომინტერნი მაშინ რევოლიუციის ტემპის სიძლიერისა და სწრაფის პოლიტიკას აყენებდა. დღეს მდგომარეობა არსებითად შეიცვალა; კაპიტალიზმს კვლავ უჭირავს ხელში პოლიტიკური ძალა-უფლება. პროლეტარიატი უფრო ძლიერია დღეს, ვინემ გუშინ იყო, სოციალური დაპირისპირება უშუალო

ყდ? და ის არასოდეს არ იქნება შესრულებული, თუ არ იქნება გამაგრებული სათანადო ზომებით. ოსმალეთი ეთანხმება მოკავშირეების წინადადებას სავაჭრო გემების თავისუფალი მიმოსვლის შესახებ, მაგრამ ოსმალეთის დელეგაციამ შემოიტანა შემდეგი წინადადებანი:

1) აუცილებელია სრუტეებისა და მარმარილოს ზღვისათვის უშიშროების გარანტიების შექმნა ყოველგვარი მოულოდნელ შემთხვევის წინააღმდეგ, მხედველობიდან იქნება ის, თუ ზღვიდან.

2) აუცილებელია საზღვაო ძალების რაოდენობის განსაზღვრა, რომელთაც უფლება ექნებათ შავ ზღვაში შემოსვლის, იმისათვის, რომ ეს ძალები საშიშროებად არ გადაიქცეს განაპირა სახელმწიფოებისათვის.

3) აუცილებელია მეთვალყურე გემებიდან ძალების შექმნა საერთაშორისო ვაჭრობის დასაცავად.

მოკავშირეების წინადადებას ისმეტ-ფაშამ გაუკეთა 7 შენიშვნა: 1) მარმარილოს ზღვა არ უნდა შედიოდეს იმაში, რასაც ეწოდება „სრუტე", როცა ლაპარაკია დემილიტარიზაციის შესახებ. 2) ვინაიდან რკინის გზები წარმოადგენს ანატოლიისა და ფრაკიის შორის დამოკიდებულების უმნიშვნელოვანესს საშუალებას, ამიტომ არ უნდა მოხდეს ბოსფორის დემილიტარიზაცია. 3) ნება დართული უნდა იყოს განიარაღებულ ზონებში ჯარების გატარება, ვინაიდან ეს ზონები შეადგენენ მიმოსვლის სისტემის ნაწილს, 4) მარმალილოს ზღვის ფლოტის საშუალებით დასაცავად, ოსმალეთს ესაჭიროება არსენალი და სხვა და სხვა საზღვაო დაწესებულებანი სტამბოლსა და სრუტეების რაიონში, 5) მოკავშირეების მიერ წარმოდგენილი განიარაღებული ზონები ძლიერ ფართეა. 6) ოთხი კუნძულიდან, რომლებიც მდებარეობენ დარდანელის კარებთან, სამოფრაკია, ტენედოსი და იმბროსი უნდა დარჩეს ოსმალეთის სუვერენიტეტის ქვეშ, ხოლო კუნძული ლემნოსი უნდა იყოს ავტონომიური. 7) გალიპოლის ნახევარ კუნძულისათვის უნდა დაწესდეს იქნეს თავდაცვითი ზომების მინიმუმი რათა უზრუნველყოფილი იქნეს ის ყოველგვარი მოულოდნელობისაგან.

ლორდ კერზონმა კმაყოფილება გამოთქვა განიარაღებულ ზონების და სავაჭრო გემებისათვის მუდმივ თავისუფალ მიმოსვლის შესახებ ოსმალეთის პრინციპიალურ თანხმობის გამო და განაცხადა, რომ მიმოსვლის მოწესრიგების საერთაშორისო კომისია გასცემს პასუხს ისმეტ-ფაშის 7 მუხლზე. შემდეგ მან შეიტანა წინადადება, რათა მუხლები 1, 5 და 7 გადაეცეს მოკავშირეების და ოსმალოების ექსპერტებს განსახილველად. რაც შეეხება მეორე მუხლს, ის ფიქრობს, რომ საკითხი ბოსფორის ზონის დემილიტარიზაციის შესახებ დატოვებული იქნეს ძალაში, მაგრამ შესაძლებელია შეტანილი იქნეს ზოგიერთი ცვლილებანი სტამბოლის შესახებ—მეოთხე მუხლის განხილვა უნდა მოხდეს მაშინ, როცა საზავო ხელშეკრულების სამხედრო და საზღვაო მუხლები იქნება დასმული დღის წესრიგში. რაც შეეხება მეექვსე მუხლს, მასში აღნიშნული 4 კუნძული უნდა იქნეს განიარაღებული და მოკავშირეებს არ შეუძლიათ დათანხმება იმაზე, რომ ლემნოსის და სამოფრაკიის სუვერენობა შეადგენდეს განსაკუთრებულ საკითხს, ხოლო საკითხი ტენედოსის და იმბროსის შესახებ ჯერ-ჯერობით ღიათ უნდა იქნეს დატოვებული; თუმცაღა იქ მოთავსებულ მოკავშირეების სასაფლაოების შესახებ როგორც ეს აღიარებულია სევრის ხელშეკრულების 216 მუხლში,—ლაპარაკიც არ არის ამ კუნძულების სუვერენობის შესახებ.

ბულგარეთის მთავრობამ მობილიზაცია გამოაცხადა საბერძნეთის საზღვარზე საბერძნეთიც აგრეთვე აგროვებს სამხედრო ძალებს.

განიარაღების კონფერენცია

მოსკოვი 11 დეკ. პოლონეთის დელეგაციის მეთაურმა, მოსკოვში განზრახულ განიარაღების კონფერენციაზე, თავადმა რაძივილმა მიიღო რუმინიის მთავრობისაგან დირექტივი ითამაშოს კონფერენციაზე მხოლოდ მეთვალყურის როლი და არავითარი ხელშეკრულება არ დასდოს რუმინიის სახელით.

კონფერენციის ბიურომ 8 დეკემბრის სხდომაზე დაამთავრა პროექტის განხილვა თავდასხმისაგან თავის შეკავებით და არბიტრაჟის შესახებ. შედგენილია კომისია შემდეგი საკითხების განსახილველად: შეიარაღების შემცირება, სამხედრო ბიუჯეტის ფიქსაცია, დემილიტარიზაცია, საკითხი ზონების შესახებ, ირეგულიარულ სამხედრო ფორმირებების ლიკვიდაცია, საკითხი საზღვაო შეიარაღებულ ძალების შესახებ.

რუსეთის დელეგაციამ წინადადება შეიტანა, რათა შემცირებულ იქნას შეიარაღებული ძალები რუსეთისათვის ნავარაუდევ 200,000 კაცის კვალობაზე. სხვა დელეგატებს ასეთი შემცირება მეტად რადიკალურად მიაჩნიათ.

სამხედრო ბიუჯეტების ფიქსაციის წინააღმდეგ გაილაშქრა ლატვიის დელეგაციამ, რომელსაც მუდამ შეურიგებელი პოზიცია უჭირავს.

კონფერენციის მუშაობა მშვიდობიანობიან კაბინეტში მიმდინარეობს.

განიარაღების კონფერენციის მუშაობა ხელახლა შეფერხდა უმთავრესად იმ პოზიციის გამო, რომელიც პოლონეთის დელეგაციას უჭირავს. უკანასკნელი იმ თვალსაზრისზე დგადგა, რომ წინა სხდომაზე წამოყენებული ციფრები 1923 წლისათვის ნავარაუდევ არმიების რაოდენობისა, განზრახულ განიარაღების შემდეგ არ უნდა იქნეს განხილული კონფერენციის მიერ. რუსეთის დელეგაცია ილაშქრებს კონფერენციის კომპეტენციის ამგვარ შელახვის წინააღმდეგ.

— პოლონეთის დეპუტატმა თავადმა რაძივილმა კონფერენციაზე განაცხადა, რომ რუსეთის პრესის ცნობა, მისთვის რუმინიის სახელით ხელშეკრულების დადების უფლების წართმევის შესახებ სინამდვილეს არ შეეფერება.

ახლო აღმოსავლეთი

დასავლეთ ფრაკიაში.

მოსკოვი 11 დეკ. სოფიიდან იტყობინებიან, რომ დასავლეთ ფრაკიაში პარტიზანული ომი თან და თან ვითარდება.

ახალი ამბები

არსენალის რაიონის მოზარდმა მუშებმა და ამავე რაიონის „კომსომოლის იაჩეიკამ" შემოსწირა ქუჩის ბავშვთა სახლს 4.000.000 (ოთხი მილიონი მანეთი).

— კვირას, დეკემბრის 10-ს რუსთაველის თეატრში მთავრობის წარმომადგენელთა თანადასწრებით საგანგებო კომისიის მიერ მოხდა საჯარო გათამაშება აკაკი ფალავას ხელმძღვანელობით არსებული დრამატიული სტუდიის ლატარიისა. მოგება ხვდა შემდეგ ნომრებს: 069547—25.000.000 მან. 039986—10.000.000 მან. 097026—10.000.000 მან. 007854—5.000.000 მან. 072560—5.000.000 მან. 072806—5.000.000 მან. თითო მილიონი: 005331, 005601 008202 022908, 026390, 054073, 061376 062462, 063599, 075864, 076483, 077785, 079308, 099589 099976.

დაუფასებელი მოღვაწე

დიმიტრი მოსეს ძე დუმბაძე

დიმიტრი მოსეს ძე დუმბაძე დაიბადა 1871 წ. ნოემბრის ექვს სოფ. შემოქმედში. მამა ამისი იყო სოფ. მეურნე, დედა—თებრონია. პირველდაწყებითი სწავლა სახლში მიიღო, შემდეგ სოფლის სკოლაში.

სოფლის სკოლის დამთავრების შემდეგ, დიმიტრი დუმბაძე ტფილისში ჩამოვიდა და შევიდა ტფილისის ინსტიტუტთან დაარსებულ სამოქალაქო სასწავლებელში და ჩინებულად დაასრულა კურსი.

ამის შემდეგ, დიმიტრის სურვილი ჰქონდა, რომ შესულიყო მოწაფედ ალექსანდრეს პედაგოგიურს ინსტიტუტში, მაგრამ ხელი შეუშალა წლოვანობის სიმცირემ.

შემდეგ შევიდა მოწაფედ ამიერ-კავკასიის სამასწავლებლო სემინარიაში. იქ დიმიტრიმ დაიწყო სწავლა და მასთან მას გამოაჩნდა საათნადო ნიჭი, პედაგოგიაში დიდად მახვილ გონიერი აღმოჩნდა. სემინარიაში სწავლა დიმიტრი დუმბაძემ ჩინებულად დაამთავრა სწავლა, კარგის სახელით და მოწმობით.

ამის შემდეგ დიმიტრი დუმბაძეს სურდა უმაღლეს სასწავლებელში წასვლა, მაგრამ ხელი შეუშალა იმ გარემოებამ, რომ მას სამხედრო ბეგარა არ ჰქონდა მოხდილი.

ამიტომ დიმიტრი დუმბაძე სამსახურში შევიდა და დროით გამოვიდა იგი სამასწავლებლო ასპარეზზედ. მალე დანიშნული იქმნა კახეთში, ყვარელის ორკლასიანი ნორმალური სკოლის გამგედ და იქ დარჩა ოთხს წელიწადს.

ყვარელში მსახურობის დროს, დიმიტრი დუმბაძემ გამოიჩინა დიდი პედაგოგიური ნიჭი და მან სამაგალითოდ მოაწყო სკოლის მართვა-გამგეობის საქმე, ეს გარემოება მაშინ კახეთში იყო პირველი სამაგალითო საქმე.

სწავლას მისცა რაციონალური სახე და მიმართულება, გაკვეთილების მიცემის საქმეც მართო ჩინებულის სამაგალითო წესებით. იმ დროს ყვარელის სკოლა გახდა ყველას წინაშე სამაგალითო მისაბაძად.

ასე ჩინებულად მოქმედება დიმიტრი დუმბაძისა ბევრს შურდა. ნამეტნურ ემტერებოდნენ ამას ქართულის მამულისშვილური მიმართულებისათვის და მეტადრე ქართული ენის გამეფების და მის რიგიანად ხმარებისათვის სკოლაში. დიმიტრი დუმბაძის სამაგალითო სამსახური თურმე ბევრს შურდა.

შურიანი მტრები ისე იყვნენ ამხედრებულნი, რომ მათ ბოროტებით აღარ იცოდნენ რა ექმნათ და ამიტომ ასეთი ბოროტი პირები დიმიტრი დუმბაძეს მტრობდნენ ყოველნაირად, ერთი სიტყვით აქაც აღარ იცოდნენ მტრობით რა ექმნათ და როგორ ევნოთ მისგან დაყენებულ სკოლის სამაგალითო საქმეს.

იმ დროს, მართლაც კახეთის სკოლები სავსე იყო უხეირო მასწავლებლებით და ნამეტნურ რუსის მასწავლებლებით, რომელთაც ქართული ენა სრულებით არ იცოდნენ და მათში თუ ვინმემ იცოდა, ისიც მცირედ და ისე, რომ მას ქართული ენის ხმარება სულ არ მოეკლა ქართველ ბავშვებში.

ასეთი რუსი მასწავლებლები დიმიტრი დუმბაძეს პირიქით უმზერდნენ და მისი ყოველი კეთილი საქმე და „სკოლის მოწყობა მათ მეტად სძულდათ და არ იცოდნენ საიდამ როგორ ევნოთ როგორც დიმიტრი დუმბაძისათვის, ისევე მისგან გაკეთებულ საქმეებისათვის.

ახალგაზრდა დიმიტრი ყველა მტრებსა და უსამართლობას კარგად გრძნობდა და კლავდა მათ უსამართლო საქციელს და ამიტომ იგი არავის უთინდებოდა და კისერს არავის უდრეკდა. მაინც ბოროტ პირების მეოხებით იმ დროის სამასწავლებლო უმაღლეს მთავრობასაც ესმოდა დიმიტრი დუმბაძის რიგიანი და გონივრული მოქმედება და ამიტომ ესენი ვნებით კი არასფერს უწყობდნენ დიმიტრის და ამის ჯიბრით იგინი კახეთში მრავლად ნიშნავდნენ მასწავლებლებად რუსებს, ისეთ რუსებს, რომელთაც ქართულის ერთი სიტყვაც არ იცოდნენ.

ასეთის მასწავლებლებით გაივსო კახეთი და ამათ რასაკვირველია, გზაც

სადაც ვითარდება; მიუხედავად ამისა ევროპაში საერთაშორისო რევოლიუციისა არ არის ისეთი ძლიერი, როგორც ამას მოელოდნენ.

რევოლიუციის გამარჯვებას საბჭოთა საკითხად არავინ არ სვამს. კომინტერნის პოლიტიკა დღეს უფრო თავდაცვითი და მზადებითია, ვინემ შეტევითი ხასიათისა. გაერთიანებული პროლეტარიატის ფრონტი ამ ობიექტიურ გარემოებასთან არის შეწონილი და წმინდა რევოლიუციონური სტრატეგიული მიზნები აქვს. რით აიხსნება ასეთი გარემოება? ამის ახსნა შეიძლება მხოლოდ შებრძოლ ძალთა, კაპიტალიზმისა და რევოლიუციონური პროლეტარიატის მდგომარეობისა და დაპირისპირების შინაარსის გამორკვევით.

ომის დამთავრების შემდეგ რევოლიუციონურმა მოძრაობამ ორი პერიოდი განვლო: პირველი პერიოდი (1918—21 წლები) ხასიათდება პროლეტარიატის რევოლიუციონური ენთუზიაზმის უმწვერვალესად განვითარებითა კაპიტალიზმის კრიტიკული მდგომარეობით. პროლეტარიატი ამ პერიოდში თავდასხმით პოლიტიკას აწარმოებდა და რევოლიუციებით ცდილობდა პოლიტიკური ძალა-უფლების ხელში ჩაგდებას. კაპიტალი კი თავდაცვითი როლში გამოდიოდა და დათმობითი პოლიტიკის გზით, რვა საათის სამუშაო დღის შემოღებით, ხელფასის მომატებით, უმუშევართა უზრუნველყოფითა და უმთავრესად რეფორმისტებთან პოლიტიკური კონტაქტის საშუალებით ცდილობდა გამანადგურებელ რევოლიუციონური მოძრაობის შეჩერებას. მთელს რიგ ქვეყნებში (გერმანეთი, ჩეხოსლოვაკია, იტალია) ამ პოლიტიკით და რეფორმისტულ ორგანიზაციების დიდი გამოყენებით შესძლეს პროლეტარიატის პოლიტიკური ბატონობის აშორება და სახელმწიფო აპარატის თავიანთ ხელში შენარჩუნება. 1921 წლიდან იწყება მეორე პერიოდი: ბურჟუაზია თავდაცვიდან თანდათან თავდასხმაზე გადავიდა პროლეტარიატის მიმართ; ეკონომიურად ეს გამოიხატება შემდეგში: ბურჟუაზიის შემოსავლის წყაროები დაეცა, კაპიტალის გაძლიერებულად მან უმთავრესად მიმართა მუშათა ექსპლოატაციას: სამუშაო დღის გადიდება, ხელფასის შემცირება, უმუშევართა კადრის გაძლიერება, ეს არის ის ეკონომიური საშუალებანი, რომლითაც ბურჟუაზია ცდილობს ზედმეტი მოგების მიღებას პროლეტარიატის ხარჯზედ და ეკონომიური თავდასხმით ხასიათდება. პოლიტიკურად ამ თავდასხმას ახასიათებს: ცდა პოლიტიკური აპარატის გამოყენებისა მუშათა კლასის გასანადგურებლად, მაგრამ სახელმწიფო ორგანიზაციებთან ერთად არსებობს პოლიტიკური ორგანიზაციები, რომელნიც დამხმარე რეაქციონურ ძალას წარმოადგენენ სახელმწიფოსათვის. ასეთია ფაშისტების, ორგეშისა და სხვა ორგანიზაციები. ამ პოლიტიკის მიზანია მუშათა კლასის ორგანიზაციული მოსპობა, ჩაკვლა მათში რევოლიუციონური ენერგიისა და შესაძლებლობის რაიმე აქტიური მოქმედებისათვის. კაპიტალს სურს პროლეტარიატი გადააქციოს პოლიტიკურად უმოქმედო ელემენტად, რომლიდანაც შეიძლება უპროტესტოდ ზედმეტი მოგების მიღება. თუ აქამდე კაპიტალი რეფორმისტებთან კოალიციას ამყარებდა და იყენებდა მათ რევოლიუციის შესასუსტებლად, დღეს ბურჟუაზიული ფრონტი ერთიანდება, რეფორმისტებს დევნიან სამინისტროებიდან (გერმანეთი) და თვით იღებენ ხელში სახელმწიფო აპარატს. იტალიისა და გერმანიის მაგალითები ნათელ სურათებს იძლევიან კაპიტალისტურ შემოტევისას. ფაშიზმი და ორგეშიზმი საერთაშორისო რეაქციის მოვლენებია. ამ ორგანიზაციების მთავარი მიზანია მუშათა კლასის მოსპობა პოლიტიკურად. დღევანდელმა მდგომარეობამ გამოაშკარავა რეფორმისტების სრული კრახი, ისინი დამარცხდნენ, როგორც თეორიულად, ისე პრაქტიკულადაც. მეორე და ორნახევარი ინტერნაციონალის გმირები კოალიციონურ პოლიტიკას იცავენ; კაუცკიმ ახალი დასაბუთება მისცა გარდამავალ პერიოდს, სადაც უნდა ბატონობდეს მისი პროგრამით: კოალიციონური მთავრობა. რეფორმისტების ამ თეორიულ ვარჯიშობას ბურჟუაზია პრაქტიკული პოლიტიკით უპასუხებს და სდევნის მათ სამინისტროებიდან, როგორც უკვე საჭიროებით დაწურულს და გამოუყენებელ ელემენტებს. რეფორმიზმი—თანამშრომლობაზედ ოცნებობს და ეხვეწება ბურჟუაზიას. ბურჟუაზია თავისი მხრით კარებისაკენ მიუთითებს და თვით იღებს ხელში პოლიტიკურ მართვა-გამგეობას, პოლიტიკური პარტიის გარეშე აქაზედ შორს ვერც წავა. რეფორმიზმი გაიხრწნა, დაიცა და საიდ წავიდეს აღარ იცის. პოლიტიკურად მაინც ბურჟუაზიასთან ერთად არის და ებრძვის პროლეტარიატის ყოველგვარ რადიკალურ ნაბიჯს. ეს ნათლად მტკიცდება გერმანიის ფაბრიკა-ქარხნების კომიტეტების სხდომებზედ მათი პოლიტიკის წარმოებიდანაც. თუ კაპიტალისტური კლასები, ახასიათებს შეტევით პოლიტიკის წარმოება ეკონომიურად და პოლიტიკურადაც მუშათა კლასის მიმართ, მათ უფასო დამატებებს რეფორმისტებს სრული გაკოტრება და დაბნევა, პროლეტარიატი თავისი მხრით თავდასხმიდამ თავდაცვაზედ გადადის. უმწვერვალესად განვითარებული რევოლიუციონური ენთუზიაზმი და ბრძოლა პოლიტიკური ძალა-უფლების ხელში ჩასაგდებად, შესცვალა უახლოესი კითხვების წამოყენებამ: ბრძოლა რვა საათის სამუშაო დღისათვის, ხელფასის მომატებისა და უმუშევრობის წინააღმ- [illegible]

გაერთიანებული ფრონტის იდეას საჭიროდ უდევს სწორი სტრატეგიული და რევოლიუციონური გეგმები. თავდაცვითი ბრძოლის წარმოების პირობებში გამაგრება პროლეტარიატის რაზმისა, მათი ორგანიზაციულად ჩამოყალიბება გადამწყვეტი ბრძოლისათვის. თავდაცვიდან კვლავ თავდასხმაზედ გადასასვლელად.

მოკლედ დღევანდელ პერიოდს ახასიათებს კაპიტალის თავდასხმითი პოლიტიკა. ფაშიზმი და ორგეშიზმი საერთაშორისო გეგმებით გამოდიან და როგორც მათი პროგრამიდან ირკვევა, სურთ ცენტრალურ ევროპაში შექმნან რეაქციის მტკიცე ძალა სახელმწიფო აპარატის ხელში ჩაგდებით, რომ ამ საშუალებით, ერთის მხრივ, შინ მოსპონ ყოველგვარი რევოლიუციონური ძალა და მეორეს მხრით გაერთიანებულის რეაქციონურის ფრონტით დაუპირისპირდნენ გარეშე ძალებს (კომინტერნსა და საბჭოთა რესპუბლიკებს). პროლეტარიატი კი თავის მხრით თავდაცვითი პოლიტიკას აწარმოებს და ყოველ-დღიური მოთხოვნილებათა ლოზუნგით გამოდის, რომელნიც ლოღიკურად და სტრატეგიულად გადახლართულნი არიან პოლიტიკურ ძალა-უფლების დაპყრობის პროგრამასთან.

კითხვა იბადება. ნიშნავს ასეთი მდგომარეობის შექმნა რევოლიუციის დამარცხებასა და კაპიტალის დიდი ხნით გამარჯვებას?—ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ასე- [illegible]

ლი წლების შემდეგ სოციალიზმს, რომლისათვისაც ნიადაგის მომზადება შესაძლებელია მხოლოდ კაპიტალიზმის გზით. აქედან წარმოსდგა კაპიტალიზმის რესტავრაციის პროგრამაც. წარმო- [illegible]

ჰქონდათ ბოროტი მოქმედების და ამ ბოროტების მიზეზი სთვლიდნენ დიმიტრის მოქმედებას, ამიტომაც დიმიტრის მტრობა უფრო გაათრკეცეს და ესენი ყველანაირად ბოროტებას სჩადიოდნენ და დიმიტრი ღუმბაძეს აბეზღებდნენ სადაც საჭირო იყო.

ამიტომაც დიმიტრის სასტიკად გადაეკიდნენ იმ დროის სკოლების ინსპექტორები, დირექტორები და მათი მამათ მთავარი, კავკასიის სკოლების მზრუნველი იანოვსკი. ყველა ესენი დიმ. ღუმბაძეს გამუდმებით ესხმოდნენ, რადგანაც ამის მოქმედებაში ხედავდნენ რუსეთის სახელმწიფოს ღალატს და ბოროტებას.

ყველა ამათ ბოროტ-მოქმედებას დიმიტრი ღუმბაძე არ უშინდებოდა და ყველა ბოროტებას ესეც დიდის ოსტატობით და პედაგოგიური რეალურის ნიჭით ებრძოდა, ეს პატიოსანი მასწავლებელი არავის არასდროს უთმობდა და ყველას ბოროტებას სასტიკად მუსრავდა. ეს იბრძოდა პატიოსნად და მასთან კარგის პედაგოგიური ნიჭით, ამის მხარეს იყო მხოლოდ პატიოსნება, ნამდვილი პედაგოგიური საშუალება და სიმართლე.

მისი მტრების საქმე კი იყო დიმ. ღუმბაძის დაბეზღება, ცილისწამება და ბრალის დება მასზედ, რომ დიმ. ღუმბაძე არის რუსის მთავრობის მტერი, იგი სკოლებში რუსულ ენას მტრობს, ქართულ ენას აწინაურებს და სხვაც ასეთნი, ამათივე მომხრენი იყვნენ ყველა დირექტორები, ინსპექტორები და კავკასიის მზრუნველიც.

ამიტომაც უსამართლო ჟანდარმების წყალობით, უმ. ღლუს მთავრობა დიმ. ღუმბაძეს ბრალს სდებდა ბევრს რამეში მას სწამებდნენ რუსეთის მთავრობის ღალატს, სკოლაში წინააღმდეგ პედაგოგიური წესების შეტანას და ბევრსაც სხვა ასეთებს, ბოროტებით საქმე იქამდის მივიდა, რომ ეს ყოვლად პატიოსანი მუშაკი ციხეშიაც ჩაგდეს მთავრობის უსამართლობით, სადაც მან მეტეხში დაჰყო ოთხი წელიწადი.

მაგრამ დიმ. ღუმბაძე არც ციხეში დაეცა სულით და არც იქ დაცხრა და უსამართლობას კისერი არ დაუხარა, იგი იყო ყოველთვის მართლმსაჯულების მაძიებელი და ქართულის მასწავლებლობის მიმართულებით აღსილი. ეს თავის საქმეებს ყოველთვის ენერგიულად და თავდადებით იცავდა, როგორც იქნება მისი საქმე გაირჩა სასამართლოში და იმ დროის დამარცხდა სამოსწავლო მთავრობა თავის ბოროტის აგენტებით და მაბეზღარა მასწავლებლებით. ამ სასამართლო პროცესმა დიდი აურზაური გამოიწვია, როგორც რუსეთის პრესაში, ისევე ქართულს მწერლობასა და საზოგადოებაში. დიმ. ღუმბაძე ციხიდან განთავისუფლდეს 1898 წ. ამის შემდეგ, დიმიტრი ღუმბაძე ახლით შეუდგა თავის ცხოვრების განახლების საქმეს და უფრო მტკიცეთ ძიებას თავის ცხოვრების ღირსების.

ამიტომ დიმ. ღუმბაძე მალე გაემგზავრა საქართველოდამ ვარშავას, იქიდან ეს ამირებდა სახლვარ-გარეთ წასვლას, უმაღლესი განათლების მისაღებად, მაგრამ მას ხელი შეუშალა იმ გარემოებამ, რომ მას სამხედრო ბეგარა აქ ჰქონდა მოხდილი და ამიტომ დატუსაღებულ იქნა ვარშავაში.

იმ დროს, ვარშავის სამხედრო ციხის უფროსათ იყო გიორგი ნიკოლოზის ძე ყაზბეგი, ეს ყოვლად პატიოსანი კაცი დაეხმარა დიმიტრი ღუმბაძეს და იგი განთავისუფლებული იქმნა ციხიდამ, მის მერე დიმიტრი ღუმბაძე იქვე ვარშავაში დატრიალდა და შევიდა თავისუფალ მსმენელათ ვარშავის უნივერსიტეტში. რამდენიმე ხნის შემდეგ დიმიტრი ღუმბაძე უსახსრობის გამო დაბრუნდა სამშობლოში.

იმ დროს უკვე მზადდებოდა ვერაზედ, ქართული გიმნაზიის შენობის დასაწყისი ამიტომ შენე ისათვის საჭირო ერთგული კარგი ქართველთ გულშემატკივარი კაცი, რადგანაც დიმიტრი ღუმბაძეს კარგად იცნობდა ილია ჭავჭავაძე, ამიტომ ამის რჩევით მოწვეულ იქმნა სკოლის სამეურნეო კომიტეტისაგან, სადაც იმ დროს, კომიტეტს მეთაურობდა ნიკ. ცხვედაძე და სხვანიც.

სკოლის სამეურნეო კომიტეტის წინაშე მართლაც დიმიტრი ღუმბაძემ დაიწყო სამსახური თავის ენერგიულის ნიჭით, ამ პატიოსანმა კაცმა შენობის მიმდინარეობის საქმეში შეიტანა თავისი დაუღალავი შრომა და ამაგი, აწინდელი ჩვენის უნივერსიტეტის კედლებზედ გაწეულია დიმიტრი ღუმბაძის დაუფასებელი შრომა. ეს დაუფასებელი განძია დიმ. ღუმბაძის მშრომელი ქვეყნის შვილთა განვითარების ისტორიაში.

ვიტყვით, რომ დიმიტრი ღუმბაძე იყო ისეთი გონების კაცი, რომელსაც თავის კეთილი ცოდნა, ამაგი და სიკეთე ყველა საქმის და სამსახურის ნაწილში შეჰქონდა, საჭირო ვსთვლით; რომ ამ პატიოსანი მოღვაწის შესახებ მოვიყვანოთ მისი ბიოგრაფიული ცნობები წვლილისდათა რიგით და თუნდ სახელით ავნიშნოთ მისი მოღვაწეობის და მოქმედების ცნობები, რაც ცხადად ჰყოფს აშკარად, რომ ეს კაცი არის საყურადღებო მშრომელი და მასაზარდეი საზოგადო მოღვაწე.

მისი მოღვაწეობა მრავალ ნაირია და ყველას ვერ ჩამოვთვლით, მოვიყვან მხოლოდ ზოგ ცნობებს მოკლედ.

1901 წლიდან, დიმიტრი ღუმბაძე, მოღვაწეობს ტფილისის სათავადაზნაურო გიმნაზიის სამეურნეო კომიტეტში.

იმავ დროს, ის თანამშრომლობს გაზ. „ივერიაში“ „ნოვოე ობოზრენიაში“ იგი ათავსებს პედაგოგიურს და სხვა შინაარსის წერილებს.

ზ. ჭიჭინაძე.

(შემდეგი იქნება).

ხელოვნება

ზეილიგერის კონცერტი. სახელმწიფო მე-2 კონსერვატორიის დარბაზში შესდგა პიანისტ ზეილიგერის მე-2 clavierabend. კონცერტმა ჩემში დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა. მე მოქ. ზეილიგერს ვსთვლი პირველხარისხოვან პიანისტათ. მისი პირველი კონცერტი თუ არ იყო დასრულებული სახის მეორე clavierabend მოგვცა ბევრი ნათელი წუთები. სჩანს პიანისტს ბევრი უმუშავია ამ ორი კვირის განმავლობაში, და ჩვენ თამამად შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ ზეილიგერმა იპოვა თავისი თავი. პროგრამა მიძღვნილია კლასიკებისადმი და შუმანის. მოცარტის, ლისტის გადაკეთებაში, ნაწარმოებისადმი. ბახის ჩაკონა—ბუზონის გადაკეთებაში, არ არის ისე შესრულებული, როგორც ჩემის აზრით, უნდა შესრულებულიყო. ეს ნაწარმოები დაწერილია სკრიპკისათვის და ბუზონიმ დიდი ხელოვნებით გადააკეთა ფორტეპიანოსათვის. აქ ბოროტად არ უნდა იხმაროთ tempo rulato და უფრო უნდა მიუხლოვდეთ საორღანო ხასიათს. ჩინებულად იქნა შესრულებული ცნობილი ვარიაციები ლისტის ბახის თემებზე. რა ძვირფასი ნაწარმოებია ეს ვარიაციები და განსაკუთრებით თემა! pas borola—სკერცატო და მისი capriccio და სონატა შესრულდა დასრულებულად. მოქ. ზეილიგერს მე ვთვლი შუმანის კარნავალის ერთერთ საუკეთესო გადმომცემად, თუმცა კარნავალის ზოგიერთი ნომრის ისე შესრულებას არ ვეთანხმები. ასე coqnette ნაკლები რიტმია, chiarime და valse allemande და ლიუსში—ცოტაოდნავ ნელდება სენტიმენტალობისაკენ. დანარჩენი ნომრები, განსაკუთრებით chopia, Danidsbriadła, papilleus ჩინებული მინიატურებია. დიდი დასრულებით და ტემპერამენტით შეასრულა პიანისტმა ძნელი poraphsosaლისტის მოცარტის ოპერის „დონ-ჟუანის“ თემაზე და bis-ზე „მეკობრენი“ შუმანის.

პ. ბებუთოვი.

—

სახელმწიფო მე-2 კონსერვატორია. კვირას, დეკემბრის 9-ს, შესდგება [illegible] ბაზის საზეიმო გახსნა. დარბაზი გაცილებით გაფართოებულია შემკულია მხატვრული სურათებით კომპოზიტორების და სხვ. სადამოს 9 საათზე. შესდგება კონცერტი, რომელშიაც მონაწილეობას იღებენ კონსერვატორიის პროფესორები: მოქ. ილჩენკო (სკრიპკა), ცოვიანოვი (cello) ზეილიგერი (როიალი) და აგრეთვე ილჩენკოს მიერ მოსკოვში შედგენილი სიმებიანი კვარტეტი მთელი პირველი განყოფილება შესდგება ქართველ კომპოზიტორთა ნაწარმოებიდან.

პ. ბებუთოვი.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია
გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი

დაიკარგა პირადობის მოწმობა, მოცემული ტფილისის სახელმწ. უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტიდან ელენე ქართველიშვილის სახელზე. ჩაითვალოს გაუქმებულად.

საფინანსო კომისარიატის საქართველოს დაშავებულთა სასარგებლოდ
დიდი ლატარიის
მომწყობი კომისია ამით აცხადებს საზოგადოების და ლატარიის პროვინციის ქვე კომისიების საყურადღებოდ, რომ
ლატარიის გათამაშება გადადებულია
1923 წ. 20 თებერვლისთვის.
ბილეთების გაყიდვა გრძელდება. კომისია.
2—1

მოკლე ხანში
ჯანმრთელობის სახალხო კომისარ.
ფარმაცევტიული განყოფილება
ხსნის
მეორე მაღაზიას
ყოფილ ახალდიანის აფთიაქის შენობაში, რუსთაველის პროსპექტისა (ყოფ. გოლოვინის) და სამხედრო ქუჩის კუთხეში.
5—2

ჯანმრთელობის
სახალხო კომისარიატის ფარმაცევტიული განყოფილება
გადავიდა პასკევიჩის ქუჩიდან ყოფილ კავკასიის საფთაოქო საქონლის სავაჭრო ამხანაგობის საწყობის შენობაში, მიხეილოვისა და ბარსის ქუჩის კუთხეში.
3—3 202

სოლეს არ მოკლდება. პროლეტარიატმა უნდა ისარგებლოს მისი ავადმყოფობით, შექმნილი კრიზისებით და რევოლუციონური ძალღონეებით [illegible] კაპიტალისტური მეურნეობის სადუძვლის. ლენინი კომინტერნის მე-4 კონგრესზედ (1920 წ.) ამბობდა, რომ გამოუვალი მდგომარეობა არ არსებობს, თუ პროლეტარიატი არ გამოიყენებს შექმნილ კრიზისებს და არ გადავა შეტევაზედ, კაპიტალიზმს შეუძლია კვლავ აღადგინოს თავისი გატეხილი ნეკნები და კვლავ გაბატონდეს; ამიტომ საჭიროა რევოლუციონური პერსპექტივის გამოყენება და პროლეტარიატის ენერგიული ძალღონეების [illegible] კრიზისებზედ, რომ კაპიტალისტური სისტემა გამოირკვეს სამოლოდ.

როგორია თანამედროვე კაპიტალიზმის მდგომარეობა, ერთის მხრით და საერთაშორისო რევოლუციის და პროლეტარიატის პირობები მეორეს მხრით? გარკვეულად ჩვენ დავინახეთ ამ საერთაშორისო ძალების მდგომარეობა და პირობების ფორმები. საჭიროა ხდება მათი სოციალ-პოლიტიკური ძირითადი საკითხების გამორკვევა. უკვე კითხვა ასე სდგას: იძლევა თუ არა თანამედროვე ობიექტიური გარემოება რევოლუციის გამარჯვების შანსებს?—ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ამ კითხვაზე შესაძლებელი არის მხოლოდ დადებითად პასუხის გაცემა, ზემდეგი მოსაზრებით. ჩვენ კაპიტალიზმის მდგომარეობას უნდა შევხოთ ეკონომიურის, პოლიტიკურის და კულტურულის საზომით.

ეკონომიური მხარე საკითხისა დაწვრილებით ეხლა ილინ[illegible] მოხსენებაში. მე შევეცდები აქ რამდენიმეთ შევეხო. ეკონომიურად მსოფლიო სხვა და სხვა საწინააღმდეგო სამეურნეო ერთეულებად დაიყო, რომ ლოთ შორის არ არსებობს შეთანხმება და ეკონომიური წონასწორობა. ცენტრალური ევროპა, დასავლეთი ევროპა, ამერიკის სახელმწიფოები, იაპონია და კოლონიები, აი ის ერთეულები, სადაც ეკონომიურად სხვა და სხვაგვარ პირობებთან გვაქვს საქმე, რომელნიც დიამეტრიალურად საწინააღმდეგო პირებში იმყოფებიან ერთი მეორეს მიმართ. ეკონომიურად ევროპა მეტად დიდ კრიზისს განიცდის და მან ვერ შესძლო თავისი წარმოების ომის წინა დროის პირობებამდე აყვანა. ომმა გაალატაკა ევროპა და მოშალა მისი საწარმოო ძალები. მისთვის ძნელი შეიქმნა წარმოების გადაყვანა ამის ლიანდაგიდან მშვიდობიან პირობებში. დღესაც ეს კრიზისი ძლიერ მტკივნეულად ვითარდება. თუ წარმოების მხრით ევროპა მეტად სწრაფ კრიზისს განიცდის საგარეო [illegible], სამრეწველო [illegible] და [illegible] კრიტ [illegible] მისი მდგომარეობა: ევროპას ღარიბ ხალხს [illegible] აქვს უნარიანობა ყიდვისა, კოლონიები [illegible] ნაწილი (ინდოეთი, კანადა და სხვა) ომის პროცესში მოღონიერდნენ და მათ არ სჭირდებათ ევროპის საქონელი, რუსეთი დღესაც ვერ ჩავა [illegible] ბაზრის ურთიერთობაში. ასე რომ გასაღების ცენტრებში არსად აქვს ევროპას ისეთი სიძლიერით, როგორც ეს იყო წინედ. ამასთან ერთად მისადმი [illegible] ამერიკისა და იაპონიის გამოსვლა საერთაშორისო ასპარეზზედ. ამერიკა მეტის მეტად გაიზარდა ომის პროცესში. მთელს რიგ წარმოების დარგებში მან წინ გაუსწრო არა მარტო ინგლისს, არამედ მთელს ევროპას ერთად აღებულს. ამერიკა უწევს კონკურენციას უწევს ეკონომიურად ევროპასა და ინგლისს, და სურს ისინი დაიყვანოს თითქმის კოლონიალურ მდგომარეობამდე. ეკონომიურად მსოფლიოს ცენტრი უკვე გადავიდა ამერიკაში და დღეს ხმა მაღლა გაჰყვირიან ევროპაში ამერიკის საკითხის შესახებ. ამერიკაც მოხდენილად სარგებლობს ევროპის კრიზისებით და შეურიგებლობით და მთელს რიგ სამეურნეო ცენტრებიდან დევნის ევროპის კაპიტალს (ინგლისისას განსაკუთრებით). სამხრეთ ამერიკაში მან [illegible] კონკურენცია გაუწია ინგლისს ამერიკა მთელს მსოფლიოს [illegible] და საერთაშორისო ჰეგემონიას სურს გახდეს. მას ამის შანსები მეტად ბევრი აქვს. ევროპის დაცემის გზით მსოფლიო ბატონობისაკენ, აი ამერიკის სავალი გზები. ეკონომიურად ევროპა ამერიკის ზეგავლენის ქვეშ იმყოფება: ომის დროს მებრძოლ სახელმწიფოებს მან მიაწოდა გამანადგურებელი იარაღები და სურსათი სამხედროდ [illegible] შინ შეიტანა ოქროს დიდი უმეტესობა—დღეს ამერიკის ხელში მთელ მსოფლიოში არსებულ ოქროს ნახევარზედ მეტი. ფინანსიურად დაავადებული ევროპა, მოკავშირეებმა მას უნდა გადუხადოს 7 მილიარდ დოლარზედ მეტი ოქროთი, მთელმა მსოფლიომ კი 12 მილიარდზედ მეტი. ამ პირობებით ამერიკა ევროპის პოლიტიკას გარკვეულ შინაარს აძლევს. ევროპის სადღეისო მას ჰყავს ხელში ეკონომიურად და შესაფერისს გზასაც აძლევს მას. ამერიკის უპირატესობა განსაკუთრებით გამოხატება ნავთის საკითხში. მას ხელში არის 70 პროც. მსოფლიო ნავთის წარმოებისა. იგი [illegible] ახალი ნავთის წყაროების ძიებაშია და ცდილობს ევროპის სახელმწიფოებს წაართვას ის, ამ მხრივ მისი გამოსვლები გენუაში, ჰააგაში და ახლა ლოზანის კონფერენციაზედ მეტად სიმპტომატიურია.

ეკონომიურად თვით ევროპის სახელმწიფოთა შორის გადაუწყვეტელი წინააღმდეგობანი არის აღმართული ომში მოპოვებულ ლუკმასთან (სეპარაციის საკითხი, კოლონიებისა და გავლენის ფერების) გაყოფის საკითხში, რაც ძლიერ ხშირად [illegible] წყლებსაც იწვევს. (აფრიკაში მაროკოს საკითხი, და ახლო აღმოსავლეთის პრობლემა). ინგლისი და საფრანგეთი ევროპის ჰეგემონიაზედ იბრძვიან, იტალია რადიკალური პროგრამით გამოდის ამ ქამად საერთაშორისო პოლიტიკაში ყველა ამათ კრიზისი პირდება მსოფლიო გიგანტი ამერიკა. ცხადია ასეთს ეკონომიურ [illegible] პირობების ხანაში შეუძლებელი არის კაპიტალიზმის [illegible] ლაპარაკი. ეკონომიურად ევროპა და მისი წინააღმდეგობანი ქაოსში არის გადმიეული და მან ასეთის კრიზისიდან თავის დაღწევა ვერ შესძლო.

მსოფლიოს ეკონომიურ კრიზის ფაქტიურად გამოხატავს, როგორც ზემოთ აღნიშნული დაპირისპირებანი ლოკალობის ერთეულებისა, ისე ფაქტიური არ ქონა ერთი ფულის ერთეულისა, ვალიუტის შეუდარებლობა ქონება, ფასების უთანასწორობა და კონიუნქტურის მერყეობა.

(გაგრძელება იქნება)

ტირაჟი 1000

საქართვ. უმაღლ. მეურ. საბჭ. პოლიგრაფ. განყოფ. სტამბა კრუზენშტერნის ქუჩ. № 2.